

BVD / SBP

- rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van belang
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

Nr. A84/044

3 juli 1984

OOST-WEST-ONTMOETING VAN GENERAALS VOOR DE VREDE

Van 15 tot 18 mei jl. kwamen in Wenen veertien voormalige generaals uit zes NAVO- en zeven Warschaupactlanden bijeen om te spreken over de oorzaken van de toegenomen wapenwedloop en over stappen om die te verminderen.

Het was voor het eerst in de ruim driejarige geschiedenis van de West-europese groep 'generaals voor de vrede' dat een conferentie belegd werd met Oosteuropese oud-bevelhebbers. Volgens de deelnemers aan de bijeenkomst was het een doorslaand succes en had men besloten deze "unieke conferentie" die in "goede harmonie" verliep een periodiek vervolg te geven. De eerstvolgende bijeenkomst werd vastgesteld voor september 1984 in Sofia, waarbij de voormalige luitenant-generaal van de Bulgaarse luchtmacht, _____, als gastheer zal optreden.

De ontmoeting zal samenvallen met de festiviteiten die dan in Bulgarije aan de gang zijn ter gelegenheid van de veertigste verjaardag van de vestiging van de communistische macht op 9 september 1944 : een omstandigheid die aan de bijeenkomst zonder twijfel extra propagandistische waarde zal verlenen. Gezien de opstelling van de leden van de groep totnutoe is het onwaarschijnlijk dat zij de feestvreugde in Sof zullen verstoren met onwelgevallige uitlatingen over verantwoordelijkheid en krachtsverhoudingen in de internationale politiek.

In deze bijdrage zal ondermeer aandacht besteed worden aan de belangrijkste gebeurtenissen van de afgelopen jaren op het terrein van de vredesgeneraals, aan hun bijeenkomst in Wenen met de Oost-Europeanen en aan de wijze waarop een aantal van hen zich bijzonder profileert bij activiteiten van internationale communistische mantelorganisaties. De conclusie kan niet anders zijn dan dat leden van de groep 'Generaals voor de vrede' herhaaldelijk blijk geven van hun bereidheid uitspraken te doen die voorbeeldig passen in het kader van de door de Wereldvredeesraad (WVR), ten behoeve van de buitenlandse politiek van de Sovjet Unie gevoerde propaganda.

OOST-WEST-ONTMOETING VAN GENERAALS VOOR DE VREDE

Actieve Generaals in ruste

De geschiedenis van de vredesgeneraals gaat terug tot het in 1980 in Sofia georganiseerde 'Wereldparlement van vredeskrachten'. Aan deze door het International Liaison Forum (ILF, een suborganisatie van de WVR) opgezette manifestatie werd deelgenomen door een viertal hoge voormalige NAVO-officieren, t.w. uit Italië, uit Frankrijk, uit Griekenland en uit Portugal. De laatste drie zijn overigens lid van de WVR, is zelfs vice-president. Eveneens aanwezig waren de Bulgaarse luitenant-generaal b.d. en de voormalige commandant van de militaire academie in Moskou, generaal b.d.

. Het 'Wereldparlement' hield zich voornamelijk bezig met het begeleiden van de strijd tegen het NAVO-stationeringsbesluit.

De eerste groepsbijdrage van de vredesgeneraals aan die strijd zou een boek zijn dat in augustus 1981 in Keulen verscheen onder de titel "Generäle für den Frieden". Naast opstellen van , en bevatte het ook bijdragen van de Westduitse Gr , de Britse brigadegeneraal b.d. , de Nederlandse generaalmaajoor b.d. en de Amerikaanse admiraal . De eindredactie was in handen van de Westduitse Professor die als lid van de WVR, vice-president van het Weense Internationale Instituut voor de Vrede (IIV), en voorzitter van de ontwapeningscommissie van de Praagse Christelijke Vredesconferent (CVC) een prominente rol speelt in het internationale mantelwezen.

Vervolgens kwamen op 25 november 1981 , alsmede de Noorse generaal b.d. en de Westduitse naar Den Haag om via een memorandum bij de ministers van buitenlandse zaken van de NAVO-landen aan te dringen op verwijdering van alle kernwapens uit West-Europa.

Nadat tijdens een zitting van het Bureau van de WVR, van 6 tot 8 januari 1982 in Kopenhagen, als vertegenwoordiger van de vredesgeneraals één van de belangrijkste sprekers was geweest, reisden in februari 1982 , en naar Wenen voor een gewichtige vergadering met . De bijeenkomst was

ondermeer gewijd aan het opstellen van een document dat in juni van dat jaar in New York voorgelegd zou worden aan de tweede buitengewone zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over Ontwapening. Bovendien werd in Wenen besloten de groep een permanente structuur te geven en pogingen in het werk te stellen bij de Verenigde Naties erkenning als Niet-Gouvernementele Organisatie (NGO) te verkrijgen.

Een maand later zouden en tijdens een zitting in Genève van de Commissie van de Verenigde Naties voor Ontwapening (onder voorzitterschap van WVR-president !) optreden als vertegenwoordigers van de organisatie 'Generaals voor vrede en ontwapening'.

Van begin 1982 dateren ook de hernieuwde contacten met voormalige officieren van Oosteuropese strijdkrachten. Op een feest ter gelegenheid van de negentigste verjaardag van was er weer een ontmoeting tussen enkele leden van de groep en , terwijl en de Sovjetrussische luitenantgeneraal in Frankfurt a.d. Main als sprekers optraden bij een congres van de Internationale Vereniging van Democratische Juristen (IVDJ, eveneens een communistische mantelorganisatie). De Amerikaanse admiraal bezocht in de eerste maanden van 1982 Moskou en een aantal Oostbloklanden waarna vervolgens in mei en naar Moskou reisden. Ze spraken er onder andere met en het nog actieve lid van de generale staf, generaalmaajoor Doel van de besprekingen was ondermeer om mogelijkheden te onderzoeken voor een conferentie met oud-bevelhebbers uit zowel Oost als West, een conferentie die zoals gezegd in mei 1984 plaatvond.

In het weekend van 22 en 23 januari 1983 organiseerde in Wenen opnieuw een krijgsraad, waaraan dit keer werd deelgenomen door , de Grieken , en en de Nederlandse majoor . In een aantal verklaringen veroordeelden de oud-officieren de westerse verdedigingspolitiek met betrekking tot de middellange-afstands raketten, terwijl ze tegelijkertijd de voorstellen zoals die tevoren in de 'Praagse Verklaring' van het Warschaupact vervat waren "zeer positief" beoordeelden. Verder werd besloten een waarderende verklaring te sturen aan de Rooms-katholieke bisschoppen in de Verenigde Staten die zich in een herderlijk schrijven hadden uitgesproken tegen nucleaire wapenning.

Twee weken later, van 6 tot 9 februari, waren en
opnieuw in Wenen, nu als deelnemers aan het 'Congres van de
Kannunik' : een door de Belgische kannunik (waarnemer
bij de WVR) georganiseerde conferentie van het Internationale Comité voor
Europese Veiligheid en Samenwerking (ICEVS, een andere internationale
mantelorganisatie) was bij die gelegenheid voorzitter
van de commissie die zich bezighield met de politieke en militaire
aspecten van Europese veiligheid. De vergaderingen werden ook bijge-
woond door , en de Portugese generaal b.d.

. Tijdens het congres werd van de gelegenheid gebruik
gemaakt om verder te beraadslagen over de voorgenomen gemeenschappelijke
bijeenkomst van voormalige officieren uit Oost en West.

Eveneens in de eerste maanden van 1983 waren , ,
, , , en namens de
'Generaals voor vrede en ontwapening' aanwezig op het door de Westduitse
Grünen georganiseerde 'Nürnberger Tribunal' alwaar zij als belangrijke
getuigen tegen de wapenwedloop optraden. Zij werden daarbij gesteund door
de Sovjet kolonel b.d. . Een van de resultaten van het
tribunaal was de oproep van de Westduitse luitenant kolonel b.d.

*) aan "alle patriottische soldaten van de Bundeswehr" om
zgn "atoomdienst" te weigeren. Aan de Amerikaanse soldaten werd een
oproep in dezelfde zin gedaan door en

Op de Wereldvredeassembles in Praag, juni 1983, waren de vredesgeneraals
vertegenwoordigd door , , , en
. fungeerde bij die gelegenheid als inleider voor

*) had in 1982 twee ontmoetingen met de Lybische
leider , in Wenen en Tripoli, en behoorde samen met de
Amerikaan tot de vredesactivisten die begin
maart 1984 op Malta bijeen waren voor een - naar verluidt -
sterk door Lybië beheerste conferentie over vrede en veilig-
heid in de Middellandse zee-regio. zou in de
Bondsrepubliek geld hebben ingezameld voor die bijeenkomst.

gespreksgroep over 'militaire doctrines'.

In oktober 1983 tenslotte verleenden de oud-officieren opnieuw logistieke steun aan de Europese vredesbeweging door de publicatie ,gelijktijdig in Oost- en West Duitsland, van hun boek "Generäle gegen Nachrüstung". Als auteurs kunnen vermeld worden

, de Griekse generaal en de Westduitse generaal

Generaals uit Oost en West in Wenen

Van 15 tot 18 mei 1984 was er in Wenen dan eindelijk de langverwachte vergadering van de westerse vredesgeneraals met hun wapenbroeders uit het Oosten.

Nadat tijdens een bezoek aan Moskou begin januari nogmaals met van het Moskouse Amerika Instituut overleg had gevoerd en tot afspraken was gekomen over de belangrijkste inhoudelijke aspecten van de conferentie, werd de locale voorbereiding en begeleiding in handen gegeven van en het Internationale Instituut voor de Vrede.

Van westerse zijde namen aan de bijeenkomst deel , en de Portugese luchtmachtgeneraal , en waren wel van plan geweest te komen maar wegens verplichtingen elders verhinderd.

Als vredesgeneraals uit het communistische blok waren in Wenen present : uit de USSR : de voormalige plaatsvervangend chef van de generale staf van de Sovjetluchtmacht, kolonelgeneraal , en de vroegere chef van de militaire academie Frunze, generaalmaajoor , uit Polen : de voormalige plaatsvervangend minister van buitenlandse zaken en later van defensie, generaalmaajoor , uit Bulgarije : de al eerder genoemde voormalige luitenantgeneraal van de luchtmacht, , uit CSSR : de kolonelgeneraal b.d. , uit Roemenië : de voormalige minister van defensie en chef van de militai academie van Boekarest, generaal , uit Hongarije : de voormalige chef van een afdeling van het ministerie van defensie, generaalmaajoor , en uit de DDR : de generaalmaajoor b.d. ,

De discussies en gedachtenwisselingen die geleid werden door de vergaderingsvoorzitters en concentreerden zich rond een zestal punten : de verwijdering uit Europa van alle atoomwapens en de instelling van kernwapenvrije zônes ; een verbod op militarisering van de ruimte ; algehele ontwapening; de invoering van vertrouwenwekkende maatregelen en het herstel van samenwerking tussen de machtsblokken; heropening van de INF-onderhandelingen in Geneve op voorwaarde dat eerst de Pershing II en kruisvluchtwapens uit West-Europa worden teruggetrokken ; het in de onderhandelingen betrekken van de Britse en Franse kernwapens.

Volgens een verslag van in de Nederlandse pers na afloop van de vergadering verliep de conferentie "in goede harmonie". De deelnemers, " mensen die wisten waarover zij spraken en die ook allen van mening waren dat, zeker in hun Europese huis, oorlog geen bruikbaar middel meer is voor het oplossen van politieke en andere conflicten" gingen "zakelijk en plezierig" met elkaar om. Er was weliswaar verschil van inzicht waar het ging om een analyse van de huidige veiligheidssituatie en om de vraag wie er verantwoordelijk was voor de toegenomen spanning in de internationale verhoudingen, maar deze meningsverschillen "waren goed bespreekbaar en hadden bepaald geen negatieve invloed op het verloop van de conferentie".

Uitvoerig werd er stilgestaan bij voorstellen uit wetenschappelijke hoedanigheid om de moderne wapentechniek te gebruiken voor de ontwikkeling van een zo 'niet-bedreigend' of 'niet-uitdagend' verdedigingsstelsel. Vooral nog kon men het er niet over eens worden of niets zou bijdragen aan de ontspanning in Europa of juist een stimulans zou betekenen voor nieuwe wapentechnologische ontwikkelingen, maar men vond de gedachte die eraan ten grondslag lag te waardevol om niet als discussiepunt in het internationale politieke verkeer te betrekken.

Toen na drie dagen de balans kon worden opgemaakt bleek men eenstemmig bereid de publieke opinie te mobiliseren ten gunste van de volgende onderwerpen : - een verdrag over het afzien van geweld door beide blokken
- de verplichting voor alle atoommachten niet als eerste kernwapens in te zetten
- de bevestiging van de ontwikkeling, het testen, de productie en het plaatsen van massavernietigingswapens

- de verwijdering van alle chemische wapens uit Europa en de vernietiging van alle voorraden in de wereld
- serieuze bestudering van regeringsvoorstellen die die op verificatie en begrenzing gericht zijn
- periodiek overleg op alle niveaus tussen de Europese staten over vragen van Europese veiligheid.

Tenslotte pleitten de deelnemende oud-militairen voor de verbetering van de contacten tussen individuen en professionele groepen zoals politici, parlementariërs en wetenschappers van Oost en West, en voor het geven van zo objectief mogelijke informatie over veiligheids- en bewapeningsvraagstukken in de publiciteitsmedia.

Nabeschoewing

De groep 'Generaals voor vrede en ontwapening' blijft ook na de conferentie in Wenen een van de duidelijkste exponenten van wat in de actieprogramma's van de Wereldvrede Raad in de afgelopen jaren omschreven worden als beroepsgroepen-voor-de-vrede.

Door de positie die ze in het maatschappelijk leven bekleedden staan de oud-generaals veelal nog in hoog aanzien. De propagandistische waarde van hun uitspraken, die vaak op onderdelen en in sommige gevallen geheel en al indruisen tegen de veiligheidspolitiek van het westerse bondgenootschap wordt in bepaalde kring dan ook hoog ingeschat. Hun aanwezigheid wordt hogelijk op prijs gesteld bij manifestaties en vergaderingen van internationale communistische mantelorganisaties als het CVC, ICEVS, IDVJ, WVR, ILF, etc., waarbij zij dan als getuigen-deskundige optreden of het eervolle voorzitterschap van een discussiegroep aangeboden krijgen.

Opvallende rollen zijn met name weggelegd voor de volgende generaals :

: directeur van het op 1 maart 1983 in Londen door de generaals geopende 'Centre for International Peacebuilding', en regelmatig te gast bij de in Oosteuropese pers veelvuldig en met instemming gememoreerde Amerikaanse 'Union of Concerned Scientists' en het door geleide 'Centre for Defense Information'. Hij is een aantal keren, al dan niet in gezelschap van in Moskou geweest voor overleg met de directeur van het Amerika- en Canada-instituut van de Sovjetacademie van Wetenschappen, (die zelf weer zitting heeft in het

uitvoerend comité van het Internationale Instituut voor de Vrede in Wenen).

In januari 1984 was in Moskou op uitnodiging van de Sovjet-vredesraad.

: ex-president van Portugal en vice-president van de Wereldvredesraad. Hij kan rekenen op veel aandacht in de communistische pers en staat samen met bekend om zijn grote inzet voor de Sovjet-zaak, Op 19 juni jl. verscheen van zijn hand bijvoorbeeld nog een lovend artikel in Neues Deutschland over 'de vredelievende politiek van de DDR'

: de stuwende kracht achter de conferenties die de Griekse vredesorganisatie KEADEA, waar hij vice-president van is, ten behoeve van de PASOK in Athene organiseerde. Bovendien is hij president van het 'Comité voor de verwijdering uit Griekenland van alle buitenlandse militaire bases' en lid van het presidium van de Wereldvredesraad. Tot aan 1983 is hij vice-president geweest van de EEDYE, de vredesorganisatie van de op Moskou-georiënteerde communistische partij (KKE-ext).

werkt nauw samen met die eveneens lid is van de WVR, en daarnaast nog vice-president van het Comité tegen buitenlandse bases, vice president van de EEDYE én generaal b.d.

: de voorzitter van 'Generaals voor vrede en ontwapening' en actief bezoeker van allerhande internationale conferenties.

Interessant is dat de ex-bevelhebbers in Wenen besloten maximale steun te verlenen aan de diverse groepen-voor-de-vrede die in de afgelopen jaren in Europa zijn ontstaan. Zoals gezegd past dat uitstekend in de plannen die de WVR heeft om de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie te helpen bevorderen. Voor de Nederlandse situatie zou het kunnen betekenen dat er nauwere contacten gezocht worden met de groep 'Artsen voor de vrede' en de sinds december 1983 opererende 'Wetenschappers voor de vrede', terwijl het niet ondenkbaar is dat als vaste medewerker van verscheidene week- en dagbladen ook in journalistieke sfeer gehoor zal proberen te vinden voor de oproep om zo "objectief mogelijk informatie te verschaffen over veiligheids- en bewapeningsvraagstukken". Dat is ook een van de belangrijkste doelstellingen van de 'Westeuropese journalisten voor de vrede' die in oktober 1983 in

Helsinki hun eerste congres hielden, maar vooralsnog in Nederland weinig aansluiting vinden.

Overigens zal nog moeten worden gezien of de generaals (na hun besluit regelmatig en openlijk in contact te treden met hun Oosteuropese collega's) in staat zijn hun aanzien en invloed op de publieke opinie op hetzelfde niveau te handhaven of zich mogelijk nu daarvoor te zeer hebben gecompromiteerd.

Tenslotte :

Hoewel de aanwezigheid van [] op bijeenkomsten in Oost-Europa op prijs wordt gesteld bleek begin juni opnieuw overduidelijk toen hij werd uitgenodigd om zowel in Moskou als in Praag op een conferentie te verschijnen. Door een merkwaardige coördinatiefout bleken de bijeenkomsten echter op dezelfde dagen gehouden te worden. Waarschijnlijk zal de ICEVS-bijeenkomst in Praag de voorkeur krijgen boven de door [] en het Sovjetvredecomité georganiseerde vergadering.

Blijkens een artikel in Neues Deutschland van 14 juni jl. heeft []

zich opnieuw uitgesproken voor de instelling van kernwapenvrije zones. Opmerkelijk daarbij was dat naast de regio's die traditioneel daarvoor in aanmerking schijnen te komen, zoals Scandinavië, Centraal Europa en de Balkan, nu ook voor het eerst expliciet de Benelux genoemd werd. Het is zeer wel mogelijk dat tot aan november 1985 deze regio een prominente plaats zal innemen in de internationale propaganda-strijd voor de vrede.